DARS JARAYONIDA KREATIV TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH ORQALI O'QUVCHILARNING FAOLLIGINI OSHIRISH

Umaraliyeva Dilshodaxon Zafarbek qizi
Andijon davlat pedagogika instituti magistranti

Qabul qilindi: 16.10.2025
Ko'rib chiqildi: 17.10.2025
Tasdiqlandi: 18.10.2025

Kalit so'zlar:
kreativ topshiriqlar, ijodiy fikrlash, faollik, mustaqil tafakkur, boshlang'ich ta'lim, o'yin metodlari.

Annotatsiya. Mazkur tezisda boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirishda kreativ topshiriqlarning ahamiyati yoritilgan. Unda darslarda ijodiy yondashuv, noodatiy mashqlar va o'yinli topshiriqlardan foydalanish orqali o'quvchilarning fikrlash, tahlil qilish va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish masalasi ochib berilgan. Shuningdek, o'qituvchining kreativ topshiriqlarni tanlash va qo'llashdagi roli, o'quvchilarda darsga bo'lgan qiziqish va ishtirok faolligini oshirish yo'llari ko'rsatib o'tilgan.

Keywords.
creative tasks, creative thinking, activeness, independent thinking, primary education, game methods.

Annotation. The article highlights the importance of creative tasks in increasing students' activity during the process of primary education. It explores how the use of creative approaches, unconventional exercises, and game-based tasks in lessons helps develop students' thinking, analytical, and independent decision-making skills. In addition, the role of the teacher in selecting and applying creative tasks, as well as methods for enhancing students' interest and participation in the learning process, are discussed.

Ключевые слова:
творческие задания, креативное мышление, активность, самостоятельное мышление, начальное образование, игровые методы.

Аннотация. В данном тезисе раскрыта значимость творческих заданий в повышении активности учащихся в процессе начального обучения. Показано, как использование на уроках творческого подхода, нестандартных упражнений и игровых заданий способствует формированию у школьников навыков мышления, анализа и самостоятельного принятия решений. Кроме того, отражена роль учителя в выборе и применении творческих заданий, а также пути повышения интереса и активности учащихся на уроках.

Bugungi kunda ta'lim jarayonida o‘quvchilarni faollashtirish, ularni mustaqil fikrlaydigan va ijodkor shaxs sifatida shakllantirish muhim vazifalardan biridir. Ayniqsa boshlang‘ich sinf o‘quvchilari bilan ishlashda ularning darsga bo‘lgan qiziqishini oshirish, fikrini erkin ifodalashiga imkon yaratish zarur. Shuning uchun darslarda kreativ topshiriqlardan foydalanish o‘qituvchining asosiy metodlaridan biri bo‘lishi kerak.

Kreativ topshiriqlar — o‘quvchilarda noodatiy fikrlash, yangicha yondashuv va muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini shakllantiruvchi mashqlardir. Ular oddiy savol-javoblardan farq qilib, o‘quvchini o‘ylashga, izlanishga va o‘z fikrini mustaqil bayon etishga undaydi. Bunday topshiriqlar darsni qiziqarli, jonli va samarali o‘tishiga yordam beradi.p

O‘quvchilarning faolligini oshirish uchun ularni dars jarayonining markaziga qo‘yish lozim. Ya'ni o‘quvchi darsda faqat tinglovchi emas, balki ishtirokchi, izlovchi, tahlil qiluvchi va xulosa chiqaruvchi bo‘lishi kerak. Kreativ topshiriqlar aynan shunday imkoniyat yaratadi. Misol uchun, o‘qituvchi “Nima bo‘lardi agar...” shaklidagi savollar orqali o‘quvchilarni noodatiy vaziyatda fikrlashga undaydi. Yoki “Rasmga qarab hikoya tuzing”, “Topishmoq asosida yangi so‘z toping”, “Bir masalaga ikki xil yechim toping” kabi mashqlar ularni faol ishtirok etishga majbur qiladi.

Bunday topshiriqlar o‘quvchilarning diqqatini jamlaydi, ularning tafakkurini, nutqini va tasavvurini rivojlantiradi. Shuningdek, o‘quvchi darsda o‘z fikrini ochiq aytishni o‘rganadi, bu esa o‘ziga ishonchni oshiradi. Ayniqsa, kichik yoshdagi bolalar erkin fikr bildirishga o‘rgatilganda, ularning bilim olishga bo‘lgan qiziqishi kuchayadi.

O‘qituvchining maqsadi darsda faqat bilim berish emas, balki har bir o‘quvchida mustaqil o‘ylash va ijodiy yondashuvni shakllantirishdir. Shu bois o‘qituvchi darsni tashkil etishda ijodiy yondashuvni tanlashi, oddiy mashqlarni qiziqarli tarzda o‘zgartirishi lozim. Masalan, o‘quvchilarga “Bugungi mavzuni siz o‘zingiz tushuntiring” yoki “O‘qituvchi o‘rnida siz bo‘lsangiz, darsni qanday o‘tar edingiz?” kabi topshiriqlar berish mumkin. Bunday usullar bolalarning mustaqilligini oshiradi, ular o‘zini muhim his qiladi.

Tajriba ko‘rsatishicha, kreativ topshiriqlardan foydalangan darslarda o‘quvchilarning faolligi keskin oshadi. Ular dars davomida ko‘proq savol beradi, o‘z fikrini himoya qiladi, yangi g‘oyalar bildiradi. O‘qishga bo‘lgan qiziqish ham kuchayadi, darslar esa zerikarli bo‘lmaydi. Shuningdek, o‘quvchilar jamoa bilan ishlash, fikr almashish va bahslashish madaniyatini ham o‘rganadilar.

Kreativ topshiriqlarni har bir fan darsida qo‘llash mumkin. Masalan, matematika darsida “Bir masalaga turli yo‘l bilan yechim toping”, ona tili darsida “Berilgan so‘zlardan yangi hikoya tuzing”, tabiatshunoslik darsida “Agar hayvonlar so‘zlasha olsa, ular nimalarni aytar edi?” kabi topshiriqlar o‘quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi. Bunday mashqlar ularni nafaqat bilimga, balki ijodkorlikka ham o‘rgatadi.

O‘qituvchi kreativ topshiriqlarni tanlashda o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini, qiziqishlarini va tayyorgarlik darajasini inobatga olishi zarur. Har bir bola o‘ziga xos, shuning uchun ham topshiriqlar umumiy emas, balki har bir o‘quvchiga imkoniyat beradigan tarzda bo‘lishi kerak. Eng muhimi — har qanday javobni qadrlash va bolani ijodkorlik uchun rag‘batlantirish.

Kreativ topshiriqlar o‘quvchilarni darsga faol jalb etish bilan birga, ularning hayotiy tajribasini ham boyitadi. Ular voqealarga o‘z nuqtayi nazaridan qarashni, yangilikni qabul qilishni va muammolarga noodatiy yechim topishni o‘rganadi. Bunday yondashuv keyinchalik ularning shaxs sifatida shakllanishiga katta ta’sir ko‘rsatadi.

O‘quvchilarni faollashtirishda o‘yinlar, sahnalashtirish, rasm chizish, savol-javob, aqliy hujum, bahs-munozara kabi usullar ham muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa, “O‘ylab top”, “Men bilaman”, “Topshiriqni davom ettir” kabi o‘yinli shakldagi mashqlar bolalarda darsga nisbatan ijobiy kayfiyat yaratadi.

Shunday qilib, dars jarayonida kreativ topshiriqlardan foydalanish — o‘quvchilarning faolligini oshirish, darsni qiziqarli va samarali tashkil etishning eng yaxshi yo‘lidir. Bunday darslarda o‘quvchi nafaqat eshituvchi, balki o‘ylovchi va ijodkor ishtirokchiga aylanadi. Har bir o‘qituvchi darsda kreativlikka joy ajratsa, o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan munosabati o‘zgaradi, ular darsni sevadilar va har safar yangi narsani bilishga intiladilar.

Kreativ topshiriqlar yordamida o‘quvchi o‘z imkoniyatlarini kashf etadi, o‘qituvchi esa ularning ichki salohiyatini yuzaga chiqaradi. Bu esa ta’limning asosiy maqsadi — faol, mustaqil va ijodkor shaxsni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Xulosa sifatida ta’kidlash joizki, dars jarayonida kreativ topshiriqlardan samarali foydalanish o‘quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirib, ularni mustaqil fikrlaydigan va yangilikka intiluvchi shaxs sifatida shakllantiradi. Bunday topshiriqlar o‘quvchilarda noodatiy yondashuv, ijodiy tafakkur va muammoli vaziyatlarni hal etish malakalarini rivojlantiradi. O‘qituvchi darsda kreativ metodlarni qo‘llash orqali o‘quv jarayonini interfaol, mazmunli va motivatsion muhitga aylantiradi. Natijada, o‘quvchilar nafaqat bilim oladilar,

balki o‘z fikrini erkin ifoda eta oladigan, ijodkor va ijtimoiy faol shaxs sifatida kamol topadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hasanboeva O. va boshq. Pedagogika. – Toshkent: Fan, 2019.
2. Jalolov J. Boshlang‘ich ta’lim metodikasi asoslari. – Toshkent, 2021.
3. Xodjayeva N. Kreativ fikrlashni rivojlantirish metodlari. – Toshkent: TDPU, 2022.
4. Torrance, E.P. Creativity: What Research Says to the Teacher. – Washington, 1965.
5. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.